

BUXGALTERIYA HISOBINING TASHKIL ETISH XUSUSIYATLARI

Abdullayev Jamshid

Andijon Mashinasozlik instituti

Iqtisodiyot fakulteti "Buxgalteriya hisobi va audit" yo'nalishi

K-80-21 guruh talabasi

Annotatsiya: Buxgalteriya hisobi har qanday tashkilotning moliyaviy faoliyatini boshqarish va nazorat qilishda muhim ahamiyatga ega. Tashkilotning moliyaviy holatini, daromad va xarajatlarni, aktivlar va majburiyatlarni hisobga olish va tahlil qilish imkonini beruvchi buxgalteriya hisobi, tashkilotning muvaffaqiyatli faoliyat yuritishi uchun zaruriy vositadir. Buxgalteriya hisobini tashkil etish jarayoni bir qator xususiyatlarga ega bo'lib, bu xususiyatlar tashkilotning moliyaviy faoliyatini samarali boshqarish uchun zarurdir.

Kalit so'zlar: buxgalteriya hisobi, audit, moliyaviy faoliyat, tashkilot, moliyaviy jarayonlar, xodimlar, ma'lumotlar, hisobot.

Buxgalteriya hisobining tashkil etilishi aniq va tushunarli bo'lishi kerak. Tashkilot ichida buxgalteriya hisobi qanday yuritilishi, kimlar tomonidan amalga oshirilishi va qanday usullar qo'llanilishi haqida barcha xodimlar ma'lumotga ega bo'lishi lozim. Bu, o'z navbatida, tashkilot ichida moliyaviy jarayonlarning izchil va tartibli bo'lishini ta'minlaydi. Tashkilot ichida buxgalteriya hisobi jarayonlarini tushunish, xodimlar o'rtasida ishonchni oshiradi va moliyaviy jarayonlarni yanada samarali amalga oshirishga yordam beradi. Buxgalteriya hisobi uchun zarur bo'lgan barcha hujjatlar va ma'lumotlar to'plangan va saqlangan bo'lishi kerak. Buxgalteriya hisobi jarayonida turli xil hujjatlar, masalan, hisob-fakturalar, to'lovlar, bank hisobotlari va boshqa moliyaviy hujjatlar muhim ahamiyatga ega. Ushbu hujjatlarni to'g'ri va o'z vaqtida yig'ish va saqlash, hisoblarning aniqligini ta'minlaydi. Har bir hujjatning o'ziga xos roli bor va bu hujjatlar birgalikda tashkilotning moliyaviy holatini aks ettiradi. Shuning uchun, buxgalteriya hisobi jarayonida hujjatlarning to'g'riligi va to'liqligini ta'minlash juda muhimdir. Zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish buxgalteriya hisobi jarayonini samarali tashkil etishning muhim jihatlaridan biridir. Bugungi kunda ko'plab tashkilotlar buxgalteriya hisobi uchun maxsus dasturiy ta'minotlardan foydalanmoqda. Ushbu dasturlar hisoblarni avtomatlashtirish, ma'lumotlarni tezda qayta ishlash va tahlil qilish imkonini beradi. Bu, o'z navbatida, inson xatosini kamaytiradi va hisoblarning aniqligini oshiradi. Zamonaviy dasturiy ta'minotlar yordamida moliyaviy hisobotlarni tayyorlash jarayoni juda tezlashadi va natijada tashkilotning moliyaviy holatini baholash uchun zarur bo'lgan ma'lumotlar osonlik bilan olinadi.[1]

Ichki nazorat mexanizmlarini joriy etish ham buxgalteriya hisobi jarayonida muhim ahamiyatga ega. Ichki nazorat, tashkilot ichidagi moliyaviy jarayonlarning shaffofligini va to'g'riligini ta'minlashga yordam beradi. Buxgalteriya hisobi jarayonida nazorat qilish uchun turli xil usullar qo'llanilishi mumkin, masalan, hisobotlarni muntazam ravishda tahlil qilish, ichki audit o'tkazish va xodimlar o'rtasida moliyaviy masalalar bo'yicha treninglar o'tkazish. Ichki nazorat mexanizmlari tashkilotning moliyaviy faoliyatini yaxshilashga va potentsial xatolarni oldini olishga yordam beradi. Buxgalteriya hisobi jarayonida moliyaviy hisobotlarning ahamiyatini e'tiborga olish kerak. Moliyaviy hisobotlar tashkilotning moliyaviy holatini aks ettiradi va investorlar, kreditorlar va boshqa manfaatdor tomonlar uchun muhim ma'lumot manbai hisoblanadi. Buxgalteriya hisobining tashkil etilishi jarayonida moliyaviy hisobotlarning aniq va to'g'ri tayyorlanishi, shuningdek, ularni o'z vaqtida taqdim etish muhimdir. Moliyaviy hisobotlar tashkilotning strategik qarorlarini qabul qilishda asosiy rol o'ynaydi, shuning uchun ularning aniqligi va to'g'riligi har doim ta'minlanishi kerak. Buxgalteriya hisobi tashkilotning strategik maqsadlariga mos ravishda tashkil etilishi zarur. Har bir tashkilot o'ziga xos maqsadlari va vazifalari bor, shuning uchun buxgalteriya hisobi ham ushbu maqsadlarga erishishga yordam berishi kerak. Tashkilotning strategik rejalashtirish jarayonida buxgalteriya hisobi muhim rol o'ynaydi, chunki moliyaviy ma'lumotlar asosida qarorlar qabul qilinadi. Tashkilotning moliyaviy maqsadlariga erishish uchun buxgalteriya hisobi jarayonida zarur bo'lgan barcha ma'lumotlar to'plangan va tahlil qilingan bo'lishi kerak.[2]

Buxgalteriya hisobi jarayonida xodimlarning malakasini oshirish zarur. Buxgalteriya hisobi bilan shug'ullanuvchi xodimlar moliyaviy qonunchilik, buxgalteriya standartlari va zamonaviy buxgalteriya dasturlari haqida yaxshi ma'lumotga ega bo'lishi kerak. Shuningdek, ularning kasbiy malakasini oshirish uchun muntazam ravishda treninglar va seminarlar o'tkazilishi muhimdir. Xodimlarning malakasi oshgani sayin, buxgalteriya hisobi jarayonining sifat va samaradorligi ham oshadi. Buxgalteriya hisobi jarayonida xodimlar o'rtasida jamoaviy ishni rivojlantirish va ularning o'zaro hamkorligini ta'minlash ham muhimdir. Tashqi auditning ahamiyatini e'tiborga olish kerak. Tashqi audit, tashkilotning moliyaviy hisobotlarini mustaqil ravishda tahlil qilish va baholash imkonini beradi. Tashqi auditorlar tashkilotning moliyaviy faoliyatini shaffofligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi va investorlar va boshqa manfaatdor tomonlar uchun ishonchli ma'lumot manbai bo'lib xizmat qiladi. Tashqi audit jarayoni tashkilotning moliyaviy holatini baholashda muhim ahamiyatga ega va buxgalteriya hisobi jarayonining to'g'riligini ta'minlaydi. Buxgalteriya hisobi jarayonida qonunchilik va normativ hujjatlarga rioya qilish zarur. Har bir tashkilot o'z faoliyatida tegishli qonunlarga va buxgalteriya hisobini yuritish bo'yicha standartlarga amal qilishi lozim. Bu, o'z navbatida, tashkilotning moliyaviy

faoliyatining qonuniyligini ta'minlaydi va moliyaviy jazolar va muammolardan qochishga yordam beradi.[3]

Qonunchilikka rioya qilish, tashkilotning obro'sini oshiradi va uning moliyaviy faoliyatini yanada shaffof qiladi. Innovatsion yondashuvlarni qo'llash muhimdir. Tashkilotlar raqobatbardoshligini oshirish va samaradorligini ta'minlash uchun yangi texnologiyalar va usullarni joriy etishlari zarur. Buxgalteriya hisobi jarayonida innovatsion yondashuvlar, masalan, blokcheyn texnologiyasi, sun'iy intellekt va ma'lumotlarni tahlil qilish usullaridan foydalanish, moliyaviy jarayonlarni yanada samarali va shaffof qilish imkonini beradi. Innovatsiyalar tashkilotning moliyaviy faoliyatini yaxshilashga va raqobatbardoshligini oshirishga yordam beradi.[4]

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, buxgalteriya hisobining tashkil etilishi tashkilotning moliyaviy faoliyatini samarali boshqarish va nazorat qilish uchun muhimdir. Aniq va tushunarli jarayonlar, zarur hujjatlar, zamonaviy texnologiyalar, ichki nazorat mexanizmlari, moliyaviy hisobotlar, strategik rejalashtirish, xodimlarning malakasi, tashqi audit, qonunchilikka rioya qilish va innovatsion yondashuvlar buxgalteriya hisobining tashkil etish jarayonida e'tiborga olinishi kerak bo'lgan asosiy xususiyatlardir. Ushbu xususiyatlarni inobatga olish, tashkilotning moliyaviy holatini yaxshilash va raqobatbardoshligini oshirishga yordam beradi. Buxgalteriya hisobi jarayonining samaradorligini oshirish va tashkilotning moliyaviy faoliyatini yanada yaxshilash uchun har bir tashkilot o'zining buxgalteriya hisobini tashkil etish jarayonini doimiy ravishda takomillashtirib borishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mamatov, A. (2020). "Buxgalteriya hisobi va moliya: nazariya va amaliyot". Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi.
2. Qodirov, Sh. (2019). "Buxgalteriya hisobi asoslari". Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti.
3. Abdullayeva, N. (2021). "Buxgalteriya hisobi va audit: nazariyasi va amaliyoti". Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.
4. Tursunov, I. (2022). "Zamonaviy buxgalteriya hisobi: muammolar va yechimlar". Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Buxgalteriya va audit instituti.
5. Rahmonov, D. (2021). "Buxgalteriya hisobi: asosiy tushunchalar va usullar". Buxoro: Buxoro Davlat Universiteti.
6. Karimov, O. (2020). "Buxgalteriya hisobi va moliyaviy hisobotlar". Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va sanoat vazirligi.
7. Yusupov, A. (2018). "Buxgalteriya hisobi va moliyaviy boshqaruv". Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi.
8. FORMY VOZDEYSTVYA LOGO BUSINESS AND MIGRATION K STOYCHIVOMU SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE REGION. BN Abdusamatovna - IMRAS, 2024.
<https://journal.imras.org/index.php/sps/article/view/1370>